

в) об'єктом перегляду є рішення суду, ухвала або судовий наказ за умови набрання ними законної сили;

г) суб'єктами права звернення із заявою про перегляд рішення, ухвали, судового наказу є особи, що брали участь у розгляді справи;

д) повноваження суду направлені виключно на встановлення наявності підстав, зазначених у ч. 2 ст. 361 ЦПК.

При перегляді судових актів у зв'язку з нововиявленими обставинами, як вже зазначалося, встановлюються обставини, які не можуть бути встановлені в порядку апеляції чи/та касації. Інший рух справи суперечив би сутності правосуддя, і саме тому закон забороняє встановлювати нововиявлені обставини в порядку апеляційного чи касаційного перегляду, передбачивши для цього особливий процесуальний порядок, який забезпечує необхідні процесуальні гарантії.

Список використаної літератури:

1. Чорнооченко С. І. Цивільний процес, [текст] навч. посіб. [для студ. вищ. навч. Закл.] / С. І. Чорнооченко. — [3-тє вид., перероб. та допов.]. — К. : «Центр учбової літератури», 2014. — 416 с.
2. Бондар І. В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / І. В. Бондар ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2009. — 8 с.
3. Кравченко І. Перегляд судами справ у зв'язку з нововиявленими обставинами // Радянське право. — 1977. — № 5.
4. Питомець А. В. Про важливість перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами // Вестник Одесской адвокатуры. — 2013. — № 4. — 79-81 с.

ЖУРИЛО С. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

КАТЕГОРІЯ ІНТЕРЕСУ ЯК ПРЕДМЕТ ЗАХИСТУ ДИТИНИ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Дитина є самостійним суб'єктом належних їй особистих і майнових прав, що відповідає положенням Конвенції про права дитини та прийнятим на себе Україною зобов'язанням забезпечити захист прав та інтересів неповнолітніх.

Права дітей відображені у великій кількості українських законодавчих та інших нормативно-правових актах. Однак, незважаючи на приведення законодавства України у відповідність з нормами міжнародного

права, на практиці виникає ще чимало питань щодо захисту прав та інтересів дітей.

Так зокрема, ст. 18 СК України передбачає можливість кожного учасника сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, безпосередньо звернутися до суду за захистом свого права або інтересу. Отже, суд зобов'язаний надати можливість дитині виступити в судовому засіданні, якщо вона цього бажає, про що може заявити сама дитина, її представник, представник органу опіки та піклування, адміністрація за місцем навчання чи перебування дитини, представники громадськості.

У такому контексті виникає необхідність розглянути поняття «інтересу», бо саме інтереси дитини мають бути визначальним при розгляді справ та винесенні судових рішень.

Термін «інтерес» (від лат. interest — мати значення, важливо) в словнику визначається, як ставлення особи до предмета як до чогось для неї цінного, привабливого. Зміст і характер інтересу пов'язані як з будовою і динамікою мотивів і потреб людини, так і з характером форм і засобів освоєння дійсності, якими вона володіє [1].

В науковій літературі представлені наступні концепції інтересу:

1) суб'єктивна концепція, представники якої вважають інтерес категорією суб'єктивною, він розуміється як явище волі і свідомості та існує лише у внутрішньому світі, а шукати його поза свідомістю немає сенсу; отже, якщо немає усвідомлення інтересу суб'єктом, то немає сенсу говорити і про сам інтерес [2, с. 15; 3, с. 223];

2) об'єктивна концепція визначає, що інтереси існують споконвічно в об'єктивній соціальній реальності поза та незалежно від усвідомлення їх суб'єктом; будучи усвідомленими, інтереси служать стимулом до дії; вони є об'єктивною категорією [4, с. 18; 5, с. 51];

3) змішана концепція, за якою інтересом є діалектична категорія, в якій проявляються обидві охарактеризовані концепції. Суб'єктивна сторона інтересу полягає в психічній налаштованості суб'єкта інтересу за адресою якого-небудь об'єкта (явища), його спрямованості володіти тими чи іншими об'єктами навколишньої дійсності або пізнати об'єкти (явища) дійсності. Об'єктивна сторона інтересу полягає в певній незалежності, відособленості інтересу від його суб'єкта. Таким чином, інтерес не лише отримує відображення в свідомості суб'єкта, а й існує як факт навколишньої дійсності [6, с. 15; 7, с. 17].

У цьому зв'язку правильною видається позиція тих авторів, які розрізняють інтерес як об'єктивні і суб'єктивні процеси усвідомлення і реалізації інтересу. В обґрунтування цієї позиції слушним видаються такі аргументи: 1) усвідомлення інтересу не додає до його змісту нічого нового, оскільки він визначається життєвими умовами, які оточують суб'єкт; 2) інтерес не породжується свідомістю, а існує в дійсності у формі зв'язку суб'єкта з оточуючими його умовами, що проявляється у вигляді суспільних відносин, змістом яких є потреба суб'єкта.

Таким чином, не сам інтерес являє собою єдність об'єктивного і суб'єктивного, а процес його реалізації. Саме в процесі усвідомлення інтересу та його реалізації суб'єктом проявляються, з одного боку, суб'єктивні моменти, що характеризують особисті якості людини: розумові здібності, освіту, культурний розвиток та інші ознаки; з іншого боку — об'єктивні умови її життя: суспільні відносини, соціальні цінності.

Зазначимо, що відповідно до ч. 5 ст. 174 ЦПК України суд не приймає відмову позивача від позову, визнання позову відповідачем у справі, в якій особу представляє її законний представник, якщо його дії суперечать інтересам особи, яку він представляє, що, в свою чергу, є забезпеченням прав та законних інтересів неповнолітніх і малолітніх у цивільному процесі. Аналогічне правило діє і щодо укладення мирової угоди (ч. 6 ст. 175 ЦПК України).

Як вірно зазначає Ю. Васирик, ст. ст. 174, 175 ЦПК України взагалі не порушують питання аналізу судом правомірності визнання позову чи відмови позивача від нього, який керується власним розсудом стосовно відповідності таких дій інтересам неповнолітнього. У цьому аспекті цивільне процесуальне законодавство не враховує можливої участі неповнолітнього як сторони у справі, для якого (в разі неприйняття судом відмови від позову, його визнання чи мирової угоди та ухвалення рішення у справі) можуть настати негативні наслідки у вигляді неможливості повторного звернення до суду особисто або через представника чи задоволення явно необґрунтованих вимог позивача. Так, на її думку, досі спірним залишається питання процесуального становища неповнолітніх у справах, коли позов подають із метою захисту їхніх прав іншими особами у випадках, передбачених сімейним законодавством (наприклад, про встановлення батьківства, стягнення аліментів, участь у вихованні дітей) [8].

Відзначимо, що жодних обмежень у реалізації процесуальних прав та обов'язків у неповнолітнього в цивільній справі, де предметом є матеріальні відносини, в які він може вступати самостійно, немає. Навіть те, що суд може в таку справу залучити законного представника, відповідно до ч. 2 ст. 29 ЦПК України, ситуації не змінює, адже позиція законного представника не буде переважаючою порівняно з думкою неповнолітнього. Потрібно зауважити, що це стосується лише випадків, коли неповнолітні реалізують цивільні процесуальні права та виконують свої обов'язки в суді у справах, що виникають із відносин, у яких вони особисто беруть участь.

З урахуванням сказаного інтерес можна визначити як об'єктивну категорію, що представляє собою умови благополуччя суб'єкта, в нашому дослідженні — дитини.

Список використаної літератури:

1. Большой энциклопедический словарь. — Режим доступа : <http://www.vedu.ru/bigencdic/24054/>
2. Гош А. Материальные потребности и интересы / А. Гош // Экономические науки. — 1971. — № 7. — С. 14-19.
3. Заозеров М.И. Общественные и личные интересы и их сочетание при социализме / М.И. Заозеров // О диалектике развития советского социалистического общества / Под общ. ред. В.Н. Пилипенко и Г.М. Штракса. — М., 1962. — С. 223 (цит. по : Михайлов С.В. Категория интереса в российском гражданском праве / С.В. Михайлов. — М. : Статут, 2002. — 205 с.).
4. Михайлов С.В. Категория интереса в российском гражданском праве / С.В. Михайлов. — М. : Статут, 2002. — 205 с.
5. Худояров Б.Т. Защита прав и интересов детей по семейному праву республики Таджикистан : дисс. ... канд. юрид. наук / Б.Т. Худояров. — Душанбе, 2000. — 191 с.
6. Беспалов Ю.Ф. Судебная защита семейных прав ребенка : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Ю.Ф. Беспалова. — М., 1997. — 18 с.
7. Першина И.В. Интерес в праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / И.В. Першина. — Нижний Новгород, 2002. — 20 с.
8. Василик Ю. Участь малолітніх та неповнолітніх осіб як сторін у цивільному процесі. — Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/4107/>

СТОЯНОВА Т. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

В умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в державі, питання застосування практики Європейського Суду з прав людини (далі — ЄСПЛ), як джерела цивільного процесуального права, набувають актуальності та необхідності ґрунтовного концептуального наукового дослідження. Звертається увага на порушення не тільки порядку виконання, а й механізму впровадження рішень ЄСПЛ до судової вітчизняної практики. Так, підставою пильної уваги Ради Європи до цієї проблеми стало не тільки невиконання Україною рішень ЄСПЛ, так станом на 31 жовтня 2016 року до ЄСПЛ надійшло 18 тисяч 250 заяв, а й те що з них — у 12 тисячах заяв йдеться про повторювані порушення, що стосуються тривалих судових проваджень, тривалого та безпідставного тримання під вартою, тортур, порушення права на життя, тощо [1].